

בית משפט מחוזי תל אביב-יפו
א 1254/08
אלחנן דיקשטיין ג. העמותה לקידון
ת.פתיחה: 02/03/08 סדר דין: רגיל

בית המשפט המחוזי
בתל-אביב - יפו

בענין:

התובע: אלחנן דיקשטיין, ת.ז. 30570215
ע"י ב"כ עו"ד יוסף אהרונסון
מרח' הדרור 12, ת.ד. 1304, הוד השרון 45100
טל': 09-7406158, פקס: 09-7406567, גייד: 052-2753957

- נ ג ד -

- הנתבעות:
1. העמותה לקידום מקצועי חברתי של הפקידים עובדי המינהל והשירותים, ע.ר. 58-035-831-5 מרח' בן זכאי 8, תל-אביב
 2. עמותה לקידום מקצועי של עובדי הרשויות המקומיות ועובדי התאגידים העירוניים, ע.ר. 58-032-688-2 מרח' בן זכאי 8, תל-אביב
 3. שחר-און שירותי ניהול בע"מ מרח' בן זכאי 8, תל-אביב

מהות התביעה: חוזית, נזיקית, התעשרות שלא כדין
סכום התביעה: הכולל (לגבי כל הנתבעות) 66,240,000 ש"ח

סגרת ג' אב' 2012 א סג' 3672

כתב תביעה

פרק א': התביעה והמשתתפים בה

1. א. המדובר לפנינו בתובענה עפ"י חוק, התובענות הייצוגיות תשס"ו - 2006 כנגד עוסק/עוסקים כהגדרה "בחוק הגנת הצרכן" בקשר לענין בנם ובין לקוח.
ב. "השרות" בו מדובר הנם שירותי השתלמות מקצועית לצרכנים באשר הצרכנים מתאפיינים גם בהיותם כולם חברי עמותות, קרי: הנתבעות מס' 1-2.
ג. "העמותות" הן חלק מעמותות שהוקמו ומופעלות ע"י הסתדרות הפקידים עובדי המינהל והשירותים (להלן: "ההסתדרות").
ד. העמותה המרכזית שעוסקת בנושאי ההשתלמות המקצועית (לכאורה דואגת לארגון ימי עיון) היא הנתבעת מס' 1, כאשר הנתבעת מס' 2 מהווה רק צינור דרכה עוברים כספים לנתבעת מס' 1.
ה. אשר לנתבעת מס' 1, הרי גם היא אינה מפעילה את השירותים בעצמה (אין לה בעצם שום עובדים) והיא עושה זאת באמצעות חברת בת(ז) נשלטת על ידה במלואה (לה ערבה הנתבעת מס' 1 ואשר נכסי חברת הבת משועבדים לנתבעת מס' 1) היא הנתבעת מס' 3.

- ו. כפי שגדאה הרי למרות הלבוש מחד וחברי עמותות שמקבלים שירותים מאידיך. הרי מדובר בפועל ביחסי עוסק (ספק) צרכן לכל ענין דובר כאשר הנתבעות גם פועלות למטרת רווח, ובתור שכאלו אינן ראויות לתוארן: "עמותות".
- ז. עפ"י תקנון הנתבעת מס' 1, שמצ"ב כנספח א' לתובענה הרי מטרתה העיקרית של הנתבעת מס' 1: סעיף 3 (מטרות): "3.1 יצירת מסגרת שתדאג להרחבה ולהתמחות פרופסיונלית של עמיתי העמיתה" ...; "3.2 ארגון השתלמויות וימי עיון לעמיתים למען הרחבת אופקים בתחום מקצועם"; "3.6 ליצור מפגשים והשתלמויות בין דיסציפלינריות בתחומי העבודה של העמיתים".
- לשם השגת יעדיה רשאית העמותה בין היתר "4.3 לבוא במגע עם גורמים אחרים מקצועיים ועיוניים אשר יכולים לסייע הן בארגון הטכני והן בארגון המהותי של ימי עיון והשתלמויות לעמיתים".
- ח. עפ"י תקנון הנתבעת מס' 2 הרי בין מטרתה: 3.1 יצירת מסגרת שתדאג להרחבה ולהתמחות פרופסיונלית של עמיתי העמותה; 3.2 ארגון השתלמויות וימי עיון לעמיתים למען הרחבת אופקים בתחום מקצועם... ליזום מפגשים והשתלמויות בין דיסציפלינריות בתחומי העבודה של העמיתים (סעיף 3.6).
- לשם השגת יעדיה רשאית העמותה לבוא במגע עם גורמים אחרים מקצועיים ועיוניים אשר יכולים לסייע הן בארגון הטכני והן בארגון המהותי של ימי עיון והשתלמויות לעמיתים (סעיף 4.3). תשומת הלב לזהות בניסוח התקנונים של הנתבעות מס' 1 ו- 2 בהתאמה.
- ט. עפ"י סי' 4.6 בתקנונים של שתי הנתבעות (סעיף זהה) רשאיות הנתבעות לגבות "דמי עמית מהעמיתים וכן לקבל מהם ומאחרים תרומות שישמשו ויסייעו להגשמת היעדים והפעילות או במידת הצורך גם לרכישת זכויות ונכסים שישתרו את מטרות העמותה עפ"י סעיף 4.8 בתקנונים של שתי הנתבעות הרי: "נכסי העמותה והכנסותיה משמשים אך ורק למטרות אותן הציבה לעצמה חלוקת רווחים או טובות הנאה בכל צורה שהיא בין עמיתים אסורה".
- עפ"י סי' 4.7 לתקנונים (גם הוא סעיף זהה) רשאיות העמותות לקבל ממעסיקי העמיתים את ההקצבה הקבועה בתקשיר" בעבור כל עמית אשר עמד בתנאי תקנון זה".
- י. עפ"י הסכם קיבוצי מיום 31.10.99 בין מרכז השלטון המקומי בשמו ובשם כל הרשויות המקומיות, המוסדות להשכלה גבוהה הסוכנות היהודית והנהלת מרכז קופ"ח כללית, וכן הסתדרות מדיציניית הדסה, מצד אחד ובין הסתדרות העובדים הכללית החדשה והסתדרות הפקידים. שמצ"ב כנספח ב' נקבע (סעיף 9) שהחל מ- 1.1.00 יגדל גמול ההשתלמות לסך 322 ש"ח שיתעדכן בשיעורי תוספות היוקרה. וכמובן כן נקבע שדמי חבר יועברו אל האגודה ע"י המעסיק מדי שנה בתשלום משכורת חודש אוקטובר".
- יא. עפ"י סעיף 9 זכאי כל עובד במרכז השלטון המקומי בשלוש העיריות הגדולות (ת"א, חיפה ו-ים) ו/או במוסדות ההשכלה הגבוהה ו/או הסוכנות היהודית ו/או הנהלת מרכז קופ"ח כללית ו/או הסתדרות מדיציניית הדסה לגמול השתלמות כאמור, שבעצם לא משולם לאותו עובד אלא מועבר באמצעות המעביד למשיבות לצורכי השתלמות מקצועית.
- בנוסף עפ"י סי' 10 להסכם הקיבוצי החל מ- 1.1.2000 זכאים העובדים להחזר דמי חבר שנתיים באגודות פרופסיונליות ביניהן העמותות, ובלבד שהחזר דמי החבר לעובד יהיו בשתי אגודות בלבד מתוך הרשימה האמורה לעיל (סעיף 10.3) עפ"י סעיף 10.7 במקרה בו יוסכם בין מעסיק לבין אחת האגודות שבנספח ב' על העברה ישירה של דמי החבר אל האגודה, הרי יועברו דמי "החבר" ע"י המעסיק ישירות אל האגודה במועד חודש אוקטובר של השנה עברה משולמים דמי החבר.

- יב. בפועל "גמול השתלמות" מהווה המקור לתשלום דמי חבר לעמותות קרי המדובר בהיינו-הך, ככל שמדובר בצרכני השתלמויות אשר הם חברי הנתבעות מס' 1 ו-2: "יאמר מיד כי כל העובדים עליהם חל ההסכם הקיבוצי חברים בעמותות, וככל שמדובר בעובדים של מרכז השלטון המקומי הרשויות המקומיות והתאגידים העירוניים בארץ, הריהם חברים בשתי העמותות הנתבעות (מס' 1 ו-2) ומעבירים להן באמצעות המעסיקים "דמי חבר" עבור כל עמותה ועמותה בסכומים זהים (קרי משלמים כפול).
- יג. בשנת 2000 היו "דמי החבר" ששולמו למשיבות מס' 1-2 295 ₪. לכל עמותה כאשר בעצם הסכומים גדלים במידה מועטה בשנים שיבואו, בשנת 2002 היו "דמי החבר" לאיש 299 ₪ בשנת 2003 300.50 ₪; בשנת 2004 גדל הסכום ל-318.50 ₪ ובשנת 2005 נותר הסכום על 318.50 ₪.
- כאמור יש לראות את הסכום ככפול כיוון והתובעים ועמם כל עובדי הרשויות המקומיות בארץ חברים בשתי העמותות הנתבעות בתובענה שלפנינו המדובר אם כן בתשלומים של 600-640 ₪ לאיש.
- יד. "דמי החבר" הוגדרו ככאלה מסיבות פיסקליות ומשפטיות כאמור, אשר על כן מדובר על סכומים שמהווים מקדמות על חשבון השתלמויות שצורכים "חברי" העמותות שהנם "צרכנים" לכל ענין ודבר!!! בהתאם לכך סכומי "דמי החבר" הנם בעצם תשלומים לכל ענין ודבר לגוף עסקי אשר מספק שירותי השתלמויות, יתרה מזאת, התשלומים כביכול ע"י "דמי חבר" גמול השתלמות וגו', אמורים לכסות עלות השתלמויות עפ"י גובה התשלום (כ- 600 ₪), אולם בפועל מותרים רווחים ניכרים למשיבות כפי שנראה.
- טו. "עמותות" כמו הנתבעות מס' 1 ו-2 מוגדרות כידוע כגופים הפועלים ללא "מטרות רווח". אולם הנתבעות מס' 1 ו-2 עשו רווחים מפעילויות ההשתלמויות שלהן.
- טז. רק בסוף שנת 2000 התחילו הנתבעות לפעול בעצם כבר מהתחלה העבירו הנתבעות את כל תפקידיהן בנושא ההשתלמויות עפ"י הסכם שנערך ביום 8.3.00 בין הנתבעות מס' 1 לרימון פרוייקטים והכשרה בע"מ (לעתיד שונה השם לרימונים פרוייקטים והכשרה בע"מ) כאשר עפ"י המוסכם עבור כל "עמית" שצורף לעמותה זכאית היתה רימון ל-9% מסכום דמי החבר ששולמו בפועל (בצירוף מע"מ) בשנת ההצטרפות ובנוסף היתה זכאית רימון ל-8.7% מסכומי תפעול ההשתלמויות (בתוספת מע"מ). (הפרטים לקוחים מביאורים לדו"חות הכספיים של הנתבעות 1 בתקופה הרלבנטית).
- יז. הנתבעות מס' 1 היא שעמדה מול "רימון" כאשר הנתבעות מס' 2 (ועמותות אחרות שאינן בגדר הנתבעות בתובענה זאת) נושאות בהוצאות היחסיות של הנתבעות מס' 1, הכל עפ"י קביעת הנתבעות מס' 1, "אשר מחייבת את העמותות הקשורות בתלקן בהוצאות המשותפות" בהתאם למנגנון חלוקת הוצאות כפי שאושר בועד המנהל" (ראו נא את דו"ח כספי של הנתבעות מס' 1, לשנת 2000 באור 8) מצ"ב כנספח ג' לבקשה.
- יח. ראוי להדגיש כי במהלך השנים לא היו למשיבות מס' 1 ו-2 עובדים אשר על כן פעילותן בוצעה או ממשרדי ההסתדרות הפקידים עובדי המינהל והשירותים ואו ע"י חברת רימונים בע"מ (מקודם רימון בע"מ) (מאוחר יותר שחר און שירותי ניהול בע"מ עליה נעמד להלן).
- יט. החל משנת 2002 נמסר גם הניהול הכספי של הפעילות המקצועית של הנתבעות מס' 1 (ויחד עמו של שאר העמותות הקשורות לרבות הנתבעות מס' 2) לחברת הבת של ההסתדרות הפקידים שחר און בע"מ (הנתבעות מס' 3) כשתקפו של הסכם זה 6 שנים מיום 1.1.02 ויוארך באופן אוטומטי לתקופות נוספות בנות 3 שנים כל אחת, אלא אם יודיע צד אחד למשנהו על הספקת ההסכם, עפ"י ההסכם חברת הבת הנ"ל משעבדת את כל רכושה ונכסיה בשעבוד דף לטובת הנתבעות מס' 1.
- כ. יתרה מזאת, חברת בת אחרת שנמצאה בשליטה מלאה של ההסתדרות הפקידים בשם מיניב בע"מ החלה. עפ"י החלטת העמותות (ביניהן הנתבעות מס' 1 ו-2) לרכז גם את ניהולי הפעילות המקצועית של העמותות, אשר קודם לכן רוכזה ע"י "רימונים בע"מ". ביאור בנדון מהדו"חות הכספיים של הנתבעות מס' 1 מצ"ב כנספח ד' לבקשה.

כא. כסיכום ביניים לאור האמור: אנו רואים כי בעצם העמותות אינן פעילות כעמותות כלל אלא מהוות מסווה לפעילות עסקית טהורה של ספק לכל ענין ודבר.

כב. עפ"י הדו"חות הכספיים של הנתבעות מס' 1 ו-2 הרי ביום 22.6.03 מינה רשם העמותות חוקר לבדיקת התנהלותן התקינה של העמותות. רק בחודש 7/05 הועברה לתגובתן של הנתבעות מס' 1 ו-2 טיוטת דו"ח הבדיקה שערך החוקר. ובה המלצות חריפות כמו פירוק העמותות, ניהול ותחת השגחת בימ"ש וגו'. לא ידוע לתובעים על דו"ח סופי שנערך ע"י החוקר מאז למרות שמתחילת החקירה עבור יותר מארבע שנים בזמן האחרון אליבא הנתבעות מס' 1 ו-2 נפתחה גם חקירת משטרתית בנוגע להתנהלות הנתבעות, ולא עוד אלא שממש בעת הכנת הבקשה נודע על המלצה להעמיד לדין את בעלי התפקידים במשיבות בגין שוחד, לקיחת טובות הנאה וגו'. ידיעות עתונאיות בנידון מצ"ב כנספח ה' לבקשה.

כג. לאור הערות רשם העמותות (שקדמו למינוי החוקר מטעמו) פעלו הנתבעות מס' 1 ו-2 (וישאר העמותות בנידון) חברת הבת מיניב בע"מ והסתדרות הפקידים להסדר חדש שנערך ביום 14.2.03 ואשר עפ"יו:

(1) הסתדרות הפקידים יוצאת מן התמונה, שכן מעבירה את כל אחזקותיה במניות חברת הבת (הנתבעת מס' 3) לנתבעת מס' 1 שהופכת להיות בעלת השליטה הבלעדית במשיבה מס' 3.

(2) גם מיניב בע"מ יוצאת מן התמונה והפעילות המקצועית של העמותות תנוהל ותרכז גם כן ע"י הנתבעת מס' 3.

כד. ב-12/04 הוסכם בע"פ (אם כי לא נחתם) שחברת הבת תתקשר עם הנתבעת מס' 1 לאספקת שירותים לנתבעת מס' 1 (ובאמצעותה לעמותות האחרות כולל הנתבעת מס' 2). לא ידוע לתובע מדוע לא נחתם הסכם בכתב בנידון והדבר אומר "דרשני".

כה. הנה כי כן יצא בצורה גלויה יותר המרצע מן השק. המדובר בפעילות מסחרית של גוף שמספק שירותים לצרכנים, כאשר תשלומי הצרכנים במסווה כאמור של דמי חבר או סכומי גמול השתלמות שעוברים למשיבות מס' 1 ו-2. כאשר יש להרים בעצם את המסך מעל הנתבעות מס' 1 ו-3 ולראותן גוף עיסקי אחד שמספק שירותים בשכר "לחברים" שהנם צרכנים לכל ענין ודבר; הסיבות לא רק שלנתבעת מס' 1 שליטה מלאה במשיבה מס' 3, ולא רק שכל רכוש של הנתבעת מס' 3 משועבד לנתבעת מס' 1 אלא שהנתבעת מס' 1 גם ערבה לכל התחייבויות הנתבעת מס' 3.

כו. עפ"י הדוחות הכספיים של הנתבעת מס' 1 הרי הכנסותיה מ"דמי חבר" קרי תשלום בגין השתלמויות של צרכנים (חברים) היו כדלקמן:

שנת 2001	16,827,821	ש"ח
שנת 2002	16,028,563	ש"ח
שנת 2003	19,151,205	ש"ח
שנת 2004	20,078,450	ש"ח
שנת 2005	19,925,311	ש"ח

לעומת זאת הוצאות ישירות (גיוס עמיתים ופעילות מקצועית):

שנת 2001	7,662,572	ש"ח
שנת 2002	8,190,327	ש"ח
שנת 2003	8,314,939	ש"ח
שנת 2004	9,924,167	ש"ח
שנת 2005	12,123,015	ש"ח

כו. הנת כי כן אנו רואים כי לנתבעת מס' 1 לכשעצמה הכנסות כפולות כמעט מהוצאותיה, כאשר בהוצאות משתתפות עפ"י מפתח יחסי העמותות האחרות ובתוכן הנתבעת מס' 2.

כח. למותר לציין, כי הנתבעת מס' 1 אינה מחלקת ואו מחזירה רווחיה לחבריה. שכן מוציאה אותם כביכול על הוצאות הנהלה וכלליות (למרות שאין לה עובדים) שבר, הפרשה לחובות מסופקים (ערבויות לבתי מלון לגבי קיום ימי השתלמויות?) לאחרונה נתבשר הציבור כי החקירה המשטרתית בענייני הנתבעות 1 ו- 2 מעלה כי "הכספים" שנתרו אצל הנתבעות בענייני ההשתלמויות שמשו כביכול לטובת הנאה עבור העמותות (הנתבעות) ועובדיהן וכך המליצה היחידה הארצית לחקירות הונאה של המשטרה להעמיד לדין 15 עובדים בהסתדרות הפקידים ובראשם את מר ליאון מורוזובסקי היו"ר נספח ה' דלעיל).

2. בעברנו מהנתבעות התובע, הרי מדובר בעובד **מדי** השלטון המקומי (רשות מקומית קהילתית **שומרון**), חבר במשגבות מס' 1 ו- 2 אשר משלם "דמי חבר" למשיבות באמצעות המעביד שלו (מועצה מקומית **קריית שומרון**). הסכום שמשולם עבורו מדי שנה כ- 660 ₪ (זהה לתשלומי שאר חבר קרי: **צרכני הנתבעות** כאמור דלעיל) היות והתובע "חבר" בעמותות הנתבעות הנה לתפארת המליצה, שכן אין לו שום כוח, אינו מקבל שום מסמך ממסמכי הנתבעות. כך כאשר בקש לקבל **מידע** בקשר לתובענה שלפנינו, בכלל ואף ביקש את הדו"חות הכספיים של הנתבעות, תקנונים והחלטות התעלמו ממנו לחלוטין, אשר "להזמנות" לאסיפות כלליות שנתיות מתפרסמות בעיתונים בדרך שלא מגיעה לעיני החברים ומעולם אין חברים רגילים משתתפים בהן דבר המדובר בעד עצמו.

3. א. התובע יטען כי הנתבעות הטעו ומטעות את צרכני הנתבעות לגבי שירותי השתלמות, הן טרום ההתקשרות של הצרכנים עמן והן אחריה במצג כאלו מדובר בפעילות שלהן כעמותות "שלא על מנת לשאת רווחים" קרי: כאלו התשלומים אותם שלמו ומשלמים חברי העמותות הנם "דמי חבר" ולכל היותר נועדו **כיסוי עלויות ההשתלמויות ותו לא**. כך שאין למשיבות רווחים בנדון. בפועל הנתבעות עושות רווחים על גבי התובע ושאר "חברי הנתבעות" כך שאין התשלומים של "דמי חבר" מהווים אך ורק כיסוי עלויות.

ב. **אולם יתרה מזאת, זה העיקר: בשלב מסויים (עוד ב- 2001) החליטו הנתבעות על דעתן עצמן (ולפי הידוע לא בצורה מסודרת) כי הכספים המועברים עבור השתלמויות מקצועיות עבור הצרכנים, יהיו אך ורק לשגת הפעילות לגביה שולמו הכספים, וכך אם מסיבות אלו או אחרות לא נצל חבר את מלוא ההשתלמויות להן הוא זכאי עפ"י הכספים ששלם עבור אותה שנה לא יוכל להעביר את זכותו לשנה הבאה! יש בכך למעשה העלאה בפועל של "מחיר" ההשתלמויות ואו דמי החבר בניגוד להסכם הקיבוצי אשר קוצב את הסכומים שיועברו בגין ההשתלמויות".**

ג. יושם אל לב כי באופן אובייקטיבי נדיר המצב שבו יכול חבר לנצל את מלוא זכויותיו להשתלמות בשנה מסויימת. הן בגלל חוסר התאמה עם דרישות העבודה, הן בגלל העובדה שהנתבעות שומרות לעצמן את הזכות לשנות את מועדי ההשתלמויות ותוכן ועושות כן פעמים רבות, מה שמקשה על ההסתגלות של החברים לשינויים הן בגלל שקיים השתלמות מותנה במספר מינימלי (של 60-55 משתתפים) והן בגלל שהנתבעות לא מתירות להעביר את הזכות להשתלמות גם לעמיתים אחרים! **טופסי הרשמה לדוגמא להשתלמות לקוח מכתב העת של חברי העמותות לקידום מקצועי - עמותות 6/22 מצ"ב כנספח ו' ומדובר בעד עצמו. בנוסף, יש רגילים לכך שהנתבעות פועלות באורח יזום לבטול השתלמויות שלא לצורך, בטענה שאינן רווחיות ובכך מגדילות את רווחיהן! בסופו של יום "רווחי" הנתבעות על "גבי החברים" התובע בתוכם מגיעים לקרוב ל- 80% לפחות (שמונים אחוז) מדי שנה!!!**

ד. התובע יטען כי **ייחוד כספי חברי הנתבעות אך ורק לשנה בה שולמו, ואי החזרת כספים שלא שמשו ליעודן היא התעשרות לא הוגנת על גבם של החברים / הצרכנים, עומדת בניגוד לטענות הנתבעות כי מדובר בעמותות ובפעילות שלא בכוונת רווח. והכל נעשה ללא גלוי נאות לחברים הצרכנים.**

ה. לתובע **יש** לא ידוע על החלטה של גופים מוסמכים של הנתבעות להכשרת השרץ האמור (ייחוד כספי ההשתלמויות אך ורק לשנה השוטפת, ואי אפשרות להתזר בגין השתלמויות לא מנוצלות ו/או "שמירת" הזכות לשנים הבאות). יתרה מזאת הנתבעות לא עשו פרסום להחלטה זאת כאשר החברים בעצם מגלים את האמור רק כאשר מבקשים לנצל השתלמויות בשנה מסויימת בגין תקופה קודמת, תופעה נדירה לאור העובדה שמדובר בעובדים אשר מתקשים לנצל את מלוא ההשתלמויות שמגיעות להם בשנה מסויימת, לאור התנאים המגבילים על שמוש בזכות האמורה כאמור, לאור אילוצים מובנים של העבודה והמשפחה, ולאור פעילותן היזומה של הנתבעות לא לצמצום השתלמויות.

ו. התובע **לי** מקורה של ההטעיה נעוץ בעובדה שרבים כל כך חברי העמותות אשר מתקשים לנצל את מלוא ההשתלמויות המגיעות להם עפ"י החיקף הכספי של "דמי החבר" קרי, **התשלומים אשר מכסים את ההשתתפות בהשתלמויות.**

ז. התובע יטען בנוסף כי העובדה שאין מדובר לפנינו "דמי חבר" נגזרת מהעובדה, שתשלום דמי החבר מכסה לכל היותר עלויות של השתלמויות בגובה סכום דמי החבר! כך שיש קשר ישיר וחזק בין העלויות הפוטנציאליות של ההשתלמויות ודמי החבר.

ח. התובע גלה את התופעה האמורה (ייחודה כספים לשנה השוטפת) כאשר עיין באינטרנט בתקנון הרישום(?) להשתלמויות של "חברים" במשיבות שם מצויין **ובאותיות קטנות** כי "הזכות להשתתף בהכשרה ניתנת למימוש עד סוף שנת הזכאות בלבד - דמי החבר אינם ניתנים לצבירה משנה לשנה". כדי לסגור את הפתח במלואו אף מצויין בתקנון כי חל איסור מוחלט להעברת זכות ההשתתפות לעמית או כל אדם אחר (מדוע לא יוכל "עמית" במשיבות להעביר את זכותו לגורם אחר בלי שתחשב ההשתלמות כגמול השתלמות?)

א. התובע, אשר כהן ב- 2003 כיו"ר ועד העובדים במועצת אלפי מנשה בקש להעביר את זכותו להשתלמות לשנה הבאה אולם סרב. כאמור לחל, הפתעתו גילה שבעלי מקצוע הנדסיים שחברים בעמותה משלהם **צוברים** את ההשתלמויות שלהם משנה לשנה. מדוע ההפליה והיחס הלא שוויוני כלפי חבר הנתבעות? מכתבו של ייאמר התובע מיום 6.11.03 מצ"ב כנספח ז' לבקשה.

- ב. בחמשך לס"ק א' הסירוב לתובע בנידון נעשה במכתבו של עוה"ד אופיר אלקלעי מנכ"ל הנתבעת מס' 1 מיום 11.1.04 שמצ"ב כנספת ח' לבקשה ובו מציין עוה"ד אלקלעי כי "בהתאם לכללים(?) לא קיימת זכות צבירת זכאות משנה לשנה". במכתב הסירוב נאמר בנוסף כי באופן חריג וחד פעמי ועפ"י החלטת ועדת חריגים, תוארך זכאותו של ייאמר התובע לשנת 2003 (ביחס להשתלמויות) עד 31.12.04 (כך?). ייאמר מיד כי התובע אין שום ידיעה לא רק על המקור המשפטי לקביעה המטעה כאמור, ולא מה הם אותם "כללים" עליהם מדבר עוה"ד אלקלעי, אלא מהי ועדת החריגים שישבה בענינו!
- ג. בתחילת 2006 פונה ב"כ התובע לברור מה הם אותם "כללים" בגינן לא נתנת לו זכות צבירה על כספיו שלו" מכתבו של ב"כ התובע מיום 15.5.06 מצ"ב כנספת ט' לבקשה ותזכורת של הח"מ מיום 28.6.06 שלא נענית כליל מצ"ב כנספת י' לבקשה.
- ד. בחמשך פונה ב"כ התובע אל הממונה על הביטוח ושוק ההון במכתבים מהימים 29.8.06 ו- 1.10.06 כדי לברר האם הנתבעות שעוסקות בהשתלמויות הן קרנות השתלמות" או קופות גמל, מכתבו של משרד האוצר עונה בשלילה בנידון (תכתובת עם משרד האוצר מצ"ב כנספחים יא' - יב' לבקשה זאת).
- ה. ביום 12.10.06, לאור אי קבלת תשובות מהנתבעות פונה הח"מ אל עוה"ד אלקלעי מנכ"ל הנתבעות מצהיר כי הוא מבין שאין שום החלטה של ועד העמותה או של האסיפות הכלליות אשר מגבילות את זכותם של חברי הנתבעות לצבור זכויותיהם להשתלמות בשנים יבואו, והוא מבקש במפגיע מהמנכ"ל הנכבד לקבוע מועד לדיון בנידון וכ"כ לאפשר לח"מ לעיין במסמכי הנתבעות. אין צורך לומר כי לא נתקבלה שום תשובה מעם מנכ"ל הנתבעות עד היום הזה גם לפניה זאת דבר שאומר דרשני.
- 5.
- א. התובע יטען בסיכום כי הנתבעות בפעולתן כאמור משמשות בעצם "מעוסקות" לכל ענין ודבר שכן נותנות שירות דרך עיסוק ובתמורה מלאה ורווח. כמו כן חברי הנתבעות הנם צרכנים לכל ענין ודבר שכן מקבלים שירותים מעוסקים במהלך עיסוקם לשימוש אישי (ראו נא את פרק א' לחוק הגנת הצרכן התשמ"א - 1981).
- ב. התובע יטען כי הנתבעות בפעולתן כפי שתוארה דלעיל הטעו ומטעות את "חבריהן" הצרכנים לגבי מהותן שלהן (מציגות עצמן בעמותות מוסדות ללא כוונת רווח בעוד שמדובר בעוסקות לכל ענין ודבר).
1. התובע יטען כי הנתבעות גם הטעו ומטעות את חבריהן - צרכניהן לגבי אופי פעילותן בהציגן מציגות עצמן כמי שפועלות שלא למטרת רווח בעוד שעשו ועושת זאת למטרת רווח.
2. כ"ה הטעו ו/או מטעות את החברים ("הצרכנים") לגבי הטיב והמהות של השירות שהן נותנות, לקראת ההתקשרות בהציגן את השרות (השתלמות מקצועית) כשרות חנם הניתן לחברי העמותות שמשלמים "דמי חבר" בעוד שבפועל מדובר בתשלום טבין ותקילין עבור השתלמויות, כאשר היקף ההשתלמויות נגזר "מסכום דמי החבר" כאמור.
3. לקראת ההתקשרות וגם אח"כ מטעות הנתבעות את הצרכנים כאשר לא מציגות את השרות שנתן על ידן כשרות אופציונלי חד שנתי אשר אם לא ממומש באותה שנה בחלקו או במלואו לא מוחזרת התמורה למשלם (יש כאן הפרת סעיף 2 ו- 4 לחוק הגנת הצרכן). כ"כ מטעות את חברי הנתבעות כאשר אינן מגלות שמאפשרות את צבירת הזכויות שנשללת מייאמר התובע וחברי הנתבעות האחרים בכל הקשור לבעלי מקצועות הנדסיים.

4. הנתבעות נצלו את מצבם המיוחד של הצרכנים, כאשר עפ"י הסכם קיבוצי הכספים שלהם בנדון מועברים ללא מעורבותם ושליטתם ע"י מעבידיהם למשיבות מה שמהווה מצוקה (לא מאפשר שום שליטה והתערבות של התברים) כדי לקבל תמורה העולה על התמורה המקובלת (סעיף 33) לחוק הגנת הצרכן).

5. הנסיבות מצביעות כי מהלכיהן של הנתבעות נגועים בחוסר תום לב, מה שמאפשר הגשת תביעות ייצוגיות גם מכוח סעיפים 12 ו-39 לחוק החוזים (חלק כללי) הכל עפ"י דברי כבי השי' ד"ר ד. פלפל בת"א 1600/99 תב"ל נ' גרנשטיין כי הצרכן יכול לתבוע בתובענה ייצוגית, מכוח עילת תביעה שנתן יהיה לשייכה לחוק הגנת הצרכן.... יש לציין... חריג אחד והוא יישום הסעיפים 12 ו-39 לחוק החוזים שעניינם תום לב במשא ומתן וביצוע התוצה, שבהיותם הוראות על מלכותיות מצטרפות אוטומטית לכל חוק, תוצה או פעולה משפטית.

6. אשר לנוקים לצרכנים כתוצאה מההטעיה ע"י הנתבעות:

א. עפ"י פרסומי הנתבעת מס' 1 באתר שלה באינטרנט היו לה ב- 9/05 לפחות כ- 140,000 עמיתים אשר שלמו כ- 320 ₪ לשנה כ"דמי חבר" (שמקורם בגמול השתלמות) כך שלכאורה מוזבר בסה"כ הכנסות כ- 44,800,000 ₪ לשנה.

ב. אלא שבדו"חות הכספיים של הנתבעת מס' 1 הכנסותיה מדמי חבר מגיעות בשנים 2004-2005 רק ל- 20,000,000 ₪. אולם בדו"ח המאוחד עם כל העמותות האחרות יש לנתבעת מס' 1 מקור הכנסות כספי נוסף לא מוסבר, באותן שנים פעילות תיירותית (כך!) כאשר לא מדובר בחברת תיירות או תיורן מוסמך, וסביר שההכנסות מגיעות גם כן מהעמותות ו/או מהעמיתים הצרכנים. בנושא השתלמויות לסכום מכל מקום ההכנסות מהפעילות התיירותית הגיעו ל- 40,850,065 ₪ בשנת 2005 ו- 28,942,406 ₪ בשנת 2004 (אין משום מה מקור הכנסה כזה בדו"חות המאוחדים של הנתבעת מס' 1 בשנים הקודמות) האין למצער חלק מהפעילות התיירותית נעוצה גם היא בתשלומי דמי החבר של חברים במשיבה מס' 1 ו/או הנתבעות? (הנתבעת מס' 1 היא הספק המארגן עבור כל שאר העמותות כידוע).

ג. מכל מקום עפ"י הדו"חות הכספיים הלא מאוחדים של הנתבעת מס' 1 הרי הכנסותיה מ"דמי חבר" הגיעו בממוצע לכ- 16,000,000 ₪ לשנים 2001-2003 וכ- 20,000,000 ₪ לשנים 2004-2005.

כיוון שההוצאות השנתיות בנידון (גיוס עמיתים, פעילות מקצועית) עמדו על כ- 8 מ' ₪ בממוצע בין השנים 2001-2004 כ- 10 מ' ₪ בשנת 2004 ו- 12 מ' ₪ בשנת 2005, הנה הרווח שהופק מדי שנה מהפעילות המקצועית (שירותי השתלמות) עמד על כ- 8 מ' ₪ לשנה, לפחות שרובו נוקף ליכות התרגיל המבריק של הנתבעות!!!

ד. אשר לשנת 2006 בה אין עדיין דו"חות כספיים, הרי התובע ינהג בהן (מבחינת הכנסות והוצאות) בצורה זהירה, עפ"י הנתונים בשנת הכספים 2005.

ה. התובע יטען כי בהנחה שצרכן רגיל "מפסיד" מדי שנה עקב אי צבירה כשליש מזכויותיו להשתלמות בממוצע (לתובע אין נתונים בנידון, ואף אינו יכול להצביע על כך שהנתבעות מנהלות רישום מדוקדק). הרי שיש מדי שנה הפסד של כ- 5.3 מיליון ₪ מצטבר לצרכנים לגבי השנים 2000-2003 (שליש מ- 16 מיליון ₪) וכ- 6.6 מיליון ₪ לכל אחת מהשנים הבאות אתריה (שליש מ- 20 מיליון ₪). בסה"כ הנזקים לצרכנים (חברי הנתבעת מס' 1) המצטברים עומדים על 35.9 מיליון ₪ לגבי השנים 2001-2006 ועד בכלל.

- ו. אשר לנתבעת מס' 2 הכנסותיה מדמי חבר לשנים 2002 ו- 2003 עמדו על 11,781,612 ₪ ו- 13,697,482 ₪ בהתאמה ו- 15,454,132 ₪ בשנת 2004 עלות הפעילות (גיוס עמיתים ופעילות מקצועית) הגיעה ל- 5,500,816 ₪ ו- 7,458,670 ₪ בשנים 2002 ו- 2003 בהתאמה. וכ- 10,340,000 ₪ בשנת 2004. אשר לשנים 2004-2007 התובע "יתזיק" לשם הזחירות בנתונים כמו בשנת 2004 ואשר לשנת 2001 הנתונים כמו בשנת 2002.
- ז. לאור האמור הרי לנתבעת מס' 2 היו רווחים של כ- 6 מיליון ₪ בכל אחת מהשנים 2001, 2002 ו- 2003 ו- 5.2 מיליון ₪ בשנים 2004, 2005 ו- 2006.
- ח. בהנחה שצרכן סביר מפסיד מדי שנה כשליש עקב אי הצבירה כאמור. הרי שמדי שנה לצרכני הנתבעת מס' 2 הפסדים של כ- 4 מיליון ₪ בשנים 2001-2003, וכ- 5 מיליון ₪ לשנה בשנים הבאות אחריה, בסה"כ מדובר אם כן על הפסד מצטבר לצרכנים כתוצאה מההטעיה (אי הצבירה כאמור) בסך 27 מיליון ₪.

.6

א. אשר לנתבעת מס' 3, הרי מדובר בחברה בע"מ (קרי אישיות משפטית) אם כי משום מה חיפושים לא מצליחים לאתר ברישום החברות. הנתבעת מס' 3 אמנם מקבלת רק דמי ניהול של 9% מכל דמי חבר וחבר במשיבה מס' 1. ואיננה "מרוויחה" ישירות מופרשת הצבירה ע"י הנתבעות של כספי הצרכנים, אך בהיותה שותפה למעשי ההטעיה והתרמית, עליה להשתתף בשיפוי. נזקי יאמר התובעים וכיוון שזקי התובעים שליש מדמי ההשתתפות עליה להחזיר שליש מדמי הניהול שקבלה כל השנים והעומדים על 9%. לכל שנה, על כן סכום הנתבע הימנה הוא 3% מסה"כ של 108 מ ₪ (סה"כ הכנסות הנתבעת מס' 1 משך השנים) ובסה"כ מדובר ב- 3,240,000 ₪.

ב. לתובע ושאר חברי "העמותות" אין קשר ישיר עם הנתבעת מס' 3 אשר פועלת "כקבלן מבצע" עבור הנתבעות, ומכאן תבונה כלפי התובעים בהיותה "ידן הארוכה" של הנתבעות בכל הנוגע לשירותי ההשתלמות המקצועית לפנינו.

ג. אשר על כן, הסעדים הכספיים הנתבעים מהנתבעות נתבעים עפ"י סכומיהם גם מהנתבעת מס' 3.

7. אשר לתביעתו האישית של התובע והקפה הכספי.

א. התובע, לא נצל כלל את זכותו להשתלמות מקצועית בין השנים 2001-2006, הן בגלל אילוצי עבודה והן בגלל ביטול השתלמויות בהן היה מעונין (מתוסר מספר מספיק של נרשמים וכיו"ב). לפיכך, עקב חוסר צבירת נזקי התובע: מסתכמים במלוא סכום דמי החבר בין השנים 2001-2006 ובסה"כ המדובר ב- 3,672 ₪.

8. יודגש כי בשנת 2007 שנו הנתבעות מס' 1 ו- 2 את מדיניותן וכפי הנראה מתאמרות צבירת זכויות, לפחות חלקית, משנה לשנה בכל הנוגע להשתלמויות. לפיכך התובענה והבקשה בענינו היא לגבי השנים 2001-2006 (בשנת 2000, היתה תקופה חלקית בה פעלו הנתבעות במיוחד בגיוס חברים וע"כ החליט התובע לא להביא תקופת מעבר זו בחשבון התובענה לפנינו).

א. בהמשך לתביעה יטען התובע כי הטעיה נוספת של הנתבעות בנושא ההשתלמות נעוצה בעובדה שהנתבעת מס' 1 מחשבת בעצם כל השתלמות לחוד מבחינת ההכנסות לגביה (מספר המשתלמים והתשלומים לכל אחד ואחד) לעומת ההוצאות של ההשתלמות, ועורכת השתלמות רק כאשר לכאורה היא "רווחית". עד כאן לכאורה הכל בסדר, אלא שהנתבעת מס' 1 נפחה לא פעם הוצאות במטרה לבטל השתלמויות, שהרי בטול השתלמויות הוא רווח נקי עבורה (ממילא גמול ההשתלמות יגיע למשיבות) בנוסף העמיסו הנתבעות פעמים רבות על ההשתלמויות ארוח חינוך של עובדיה ו/או מוזמנים אחרים שהנתבעות היו מעוניינות בטובתם. והכל בלי לגלות לצרכנים, כי הכספים שלהם מממנים מתן "טובות הנאה" לגורמים שלישיים, אין ספק שעובדה זאת מהווה הטעיה רבתה של הצרכן וניצול כספי צרכנים למטרות זאת.

ב. התובע יעתור לאור האמור, לקבלת כל פרטי ההשתלמויות שהיו מתוכננות. עלותן הקשימות הנרשמים אליהן בפועל, כדי לעמוד על הנוק לצרכנים כתוצאה מהתנהגות הנתבעות כאמור בס"ק א' (מדובר כמובן בנוק נוסף לנוק הנתבע בתובענה נשוא הבקשה לפנינו).

פרק ב': נימוקים לקבלת התובענה שלפנינו כתובענה ייצוגית

1. במהותה מטרתה של התובענה הייצוגית להביא בפני בית המשפט עניינים שלא היו ניזונים בפניו אילמלא היה קיים מכשיר דיוני מסוג זה קרי בו מתעוררת שאלה משותפת לקבוצה גדולה של תובעים, אשר נגרם להם נזק שגובהו ביחס לכל אחד מהם הינו קטן מכדי שיצדיק הגשת תביעה אישית. כלומר הכוונה למקרים שבהם עלות ההתדיינות המשפטית עבור כל יחיד הינן גבוהות מן הפיצוי שהוא עשוי לקבל במידה ויזכה בתביעה ואין לו תמריץ לפתוח בתובענה אישית (ראה למשל את פרופי גולדשטיין "תביעת ייצוג קבוצתית מה ועל שום מה?" משפטים (ט) ד עמ' 416) אין ספק שהמקרה שלפנינו עונה על המבחנים האמורים שכן המדובר בסכומים שנתיים זניחים (כ- 320 ₪ תשלום שנתי של הצרכנים לכל אחת מהנתבעות, העמותות קרי, תשלומים קטנים מכדי שיצדיקו תביעה אישית).

2. התביעה שלפנינו היא עפ"י התוספת השניה לחוק התובענות הייצוגיות התשס"ו – 2006 עפ"ייה ניתן להגיש תביעה נגד עוסק, כהגדרתו בתוק הגנת הצרכן בקשר לענין שבינו לבין לקוח. בין אם התקשרו בעיסקה או לא" כאמור בפרק הראשון לבקשה זאת, הרי הנתבעות, הן עוסקות לכל ענין ודבר, ואופי ההתארגנות שלהן (כעמותות) אינו מעלה או מוריד. גם חברי העמותות הנם צרכנים של שרותי השתלמות לכל ענין ודבר, והעובדה שנחשבים גם כחברי העמותות הנתבעות אינה גם היא פוגמת באופי הצרכני של יחסייהם עם הנתבעות במיוחד לאור ההפרדה המוחלטת בין שליטה וחברות בעמותות הנתבעות (וראה בנידון את פסי"ד ביהמ"ש העליון בע"א 1795/93, 1831 קרן גימלאות של חברי אגד נגד יעקב וכן את מאמרו של ד"ר עלי בוקשפן הערות על הקשר בין בעיית היסוד בדיני התאגידים, תקיקה צרכנית וחוזים אחידים הפרקליט מ"ד, חוברת ב' 2/99 עמ' 314 ואילך).

3. אין ספק שהתובע מייצג לפנינו באורח הולם קבוצה הומוגנית של צרכנים בשאלות הנובעות מהתובענה שלפנינו, ולא עוד אלא שמדובר בסעד כספי שווה של כל אחד מחברי הקבוצה (שהרי התשלומים למשיבות של התובע וחבריו לקבוצה, זהים לגמרי, וגם הנזקים אחידים בעיקרם). אשר לקבוצה הרי עפ"י אנשי הנתבעות מונה כ- 140,000 חברים(נ) וגם אם מדובר רק בחלק מהמספר האמור מדובר בקבוצה גדולה דיה להגשת תובענה ייצוגית.

4. אין ספק שהתובע מייצג נאמנה את קבוצת ההתייחסות קרי עובדים, שחברים בעמותות הנתבעות בתובענה שלפנינו אין גם ספק שהתובע פועל בתום לב בנידון.

5. אין ספק ששום ארגון עובדים אינו מתאים להגן על זכויות חברי העמותות בענייננו, שהרי בעצם הנתבעות שפועלות כספקיות לכל ענין ודבר הן חלק מההסתדרות העובדים החדשה, ארגון העובדים שאמור היה להגן על זכויותיהם של העובדים: הצרכנים (ראו בנידון את ע"א 1210/02 ביברינג ויונג נ' אל על נתיבי אוויר לישראל בע"מ וההסתדרות הכללית החדשה) מאידך אין עלות התביעה שלפנינו פועל יוצא מההסכם הקיבוצי שחל על התובע ושאר הצרכנים, חברי הנתבעות, שהרי אין התובעת שלפנינו מערערת על עצם גמול ההשתלמות ו/או על "דמי החבר" בעמותות הנתבעות, כי אם ביחס לשימוש שעושות הנתבעות בתשלומים שמגיעים אליהן כתשלום בגין השרותים שהן אמורות לתת, וביחס להטעיה עושק וחוסר תום לב בנידון.

6. מבחינת חוק התובענות הייצוגיות, התובע בהחלט מי שיש לו עילה בתביעה שמעוררות שאלות מהותיות של עובדה או משפט המשותפות לכלל - החברים הנמנים עם קבוצת בני אדם - והתובע בשם אותה קבוצה (סעיף 1(א)4 לחוק התובענות הייצוגיות התשס"ו - 2006) ובוודאי גם מי שנגרם לו נזק, שהרי לא יכול היה לצבור את זכותו להשתלמות מעבר לשנה - בה לא נצל את מלוא ההשתלמויות יחסית לתשלום "דמי החבר" (קרי, התשלומים עבור ההשתלמויות וראה נא את סעיף 7 דלעיל). בכך עונה התובע על דרישות סעיף 4(ב)1 לחוק התובענות הייצוגיות האמור.

7. מבחינה משפטית הרי עפ"י החוק החדש, גם אם התובענה שלפנינו הנה כנגד עוסק כהגדרתו, אין העילות המשפטיות בבסיסה צריכות להיות אך ורק עפ"י חוק הגנת הצרכן, העלות המשפטיות בבסיס התובענה, שתבקשה שלפנינו מבקשת להכשירה כייצוגית הן:

א. הטעיה וניצול מצוקת הצרכן עפ"י חוק הגנת הצרכן.

ב. התעשרות לא הוגנת.

ג. חוסר תום לב בביצוע תוצה עפ"י סעיף 39 לחוק החוזים (חלק כללי).

ד. מעבר לאמור לדעת התובע הנתבעות בענייננו הן בעלות מונופול על ההשתלמויות של התובע וחבריו, קרי: עובדים של הגופים שמהווים חלק מההסכם הקיבוצי שבסס את גמול ההשתלמות שמועבר למשיבות, זאת כיוון התובע וחבריו אין שום ברירה אלא לנצל ההשתלמויות שלהם באמצעות הנתבעות, בלבד אשר יש להן כאמור מונופול על ההשתלמויות של התובע וחבריו. התובע יטען כי התנהגותן השרירותית של הנתבעות שלא מאפשרות את צבירת הזכויות ע"י התובע וחבריו, הנה בעצם העלאה דרסטית ושרירותית של מחירי ההשתלמויות ובכך נצלו הנתבעות בצורה לא הוגנת את התובע וחבריו בקבעם מחירים לא הוגנים (בניגוד לסעיף 39 לחוק ההגבלים העסקיים).

פרק ג': כללי

1. כל הטענות בבקשה משלימות מצטברות וחילופיות מבחינה משפטית.

2. בקשה זאת מדווחת למנהל בתי המשפט עפ"י סעיף 6(א) לחוק התובענות הייצוגיות.

3. אשר על כן, מתבקש ביהמ"ש הנכבד להזמין את הנתבעות לדין ולחייבן בסכום התביעה והוצאות משפט ושכ"ט עו"ד.

יוסף אהרונסון, עו"ד
ב"כ התובע